

Modinet - Center for Medier og demokrati i netværkssamfundet

Årsberetning for perioden 1/4 2002 – 1/4 2003

Bilag 1

MODINET startede formelt og bevillingsmæssigt pr. 1/4 2002, men frem til den officielle åbning af projektet (pr. 1/9, hvorfor projektet også først afsluttes pr. 1/9 2005) og centeret ved en 2-dages konference 5-6/9 2002 var projektet præget af dels den endelige administrative og planlægningsmæssige udformning af et detaljeret budget, detaljeret forskningsmæssig langtidspanlægning, tilvejebringelse af fysiske lokaliteter på KUA for centerets ledelse og administration og en række forskere i projektet, udviklingen af en hjemmeside og ikke mindst bedømmelsen og ansættelsen af de 5 ph.d.'ere og 3 post.docs som projektets bevilling bl.a. omfatter. Siden 1/9 2002 og de efterfølgende 7 måneder har projektet imidlertid arbejdet i et meget højt tempo, både når det drejer sig om den basale forskningsindsats, og når det drejer sig om forskning og formidling.

Projektets struktur og fælles tværgående aktiviteter

Projektet har lagt sig fast på en række fælles aktiviteter, som dels skal sikre en stærk fælles synergi mellem projektets forskellige dele, dels skal sikre en formidling og debat udadtil omkring projektets arbejde og løbende resultater. Hver af projektets 4 centrale forskerteams (se nedenfor) mødes mindst 2 gange om året til meget intensive team-workshops, hvor papers, work in progress, fælles empiri og teori diskuteres. Derudover mødes undergrupper med særlig behov for samarbejde efter behov. En gang om året mødes alle fire teams til en såkaldt fælles workshop. Den første af disse blev afholdt fra 26/3 – 28/3 (begge dage inklusive). Her drøftes et overordnet, centralt tema på tværs af alle teams; i 2003 var temaet ”Netværkssamfundet og Netværksbegrebet”. Der var oplæg fra forskere i projektet selv og en international keynote-speaker, i 2003 Senior Lecturer Andreas Wittel, Nottingham Trent University, UK, som talte om ”Network Sociality”. Fælles workshops er under planlægning i foråret 2004 og 2005.

Projektet afholder også i løbet af sin eksistens en række åbne konferencer med invitation af centrale internationale forskere inden for projektets område. Åbningskonferencen i Den sorte Diamant d. 6/9 2002 var den første af disse åbne konferencer og havde 2 keynotes: Professor Bob Jessop, Lancaster University, UK, som talte om ”The Network Society, New forms of Governance and Democratic renewal”, og professor William Uricchio, MIT, USA, som talte om ”Cultural Citizenship in the Age of P2P Networks”. Begge papers, som berører vitale temaer i projektet, blev diskuteret grundigt via opponenter fra projektet og med salen og er efterfølgende lagt ud som papers på projektets hjemmeside (www.modinet.dk), om denne og andre formidlinger og publikationsstrategier, se nedenfor). Projektets 2. store internationale konference afholdes fra 21/10-23/10 2003 og har temaet ”Mediekonvergens, kommunikation og offentlighed i netværkssamfundet”. Som noget specielt er der som en del af denne konference indlagt en høring i Landstingssalen med deltagelse af det politiske system og medie-aktører fra ind- og udland om digitaliseringens og mediekonvergensens betydning for public service i Danmark og Europa. Konferencer for efteråret 2004 og den afsluttende konference i efteråret 2005 er under planlægning.

Endnu en fast, tværgående aktivitet initieret af projektet er de såkaldte ad hoc seminarer (Planlægningsgruppe: Lars Qvortrup (formand), Lene Hansen, Jakob Arnoldi, Dag Petersson). De afholdes over 1 dag ca. 6 gange om året, og er centreret om en international

gæst på projektets område, som dels inviteres til at deltage i et særligt intensivt, lukket seminar med projektets forskere, dels til at give en åben forelæsning. Det første ad hoc seminar foregik d. 6/2 med Professor James Der Derian, Watson Institute, Brown University, USA, som er en af de førende forskere i samspillet mellem international politik, globalisering og medier, specielt i forbindelse med krig. James Der Derian holdt oplæg om "Time, Virtuality and Politics in the Network Society" og "The Military-Industrial-Media-Entertainment Network and the Consequences of September 11. Arrangementet var velbesøgt og blev veldækket af pressen. Der er planlagt endnu to ad hoc seminarer i foråret 2003 (Ron Deibert, Department of Political Science, University of Toronto, Canada, April 2003 og Professor Lev Manovich, Californien, Maj 2003) og flere er under planlægning for resten af 2003 og 2004.

Projektets forskere og teams har udover disse aktiviteter været aktive og involveret i flere andre seminarer, herunder også det første tværfaglige forskeruddannelseskursus mellem de to forskersoler, som dækker projektets område: Politologisk Forskerskole og Forskerskolen i Medier, Kommunikation og Journalistik (November 2002). Af konferencer med MODINET-deltagelse og relevans projektet kan nævnes "Democratic Governance and ICT", 30/1 to 1/2 2003 (Ansvarlig: Jens Hoff) og "Democracy after Governance - deliberation, representation and participation between constitution and reflexivity" 20-21/3, 2003 (Ansvarlig: Henrik Bang).

Fællesprojektet: National spørgeskemaundersøgelse og kvalitativ undersøgelse i Odder kommune.

Som det allerede fremgår af projektbeskrivelsen lægges der op til en meget stor grad af fælles arbejde, når det drejer sig om empiri fra de forskellige dele af projektet. Der er pt. ved at blive lavet en fælles empiri-bank, som lægges ind på projektets interne hjemmeside, og som kan bruges af alle forskere som fælles reference-ramme. Derudover er der nu ved at blive lavet et design for projektets Medieeksperiment/fællesempiri, som løber af stablen i efteråret 2003 og foråret 2004. Projektet har konstateret en ganske stor mangel på empiri omkring danskernes brug af Internet og andre medier, især sådanne data som gør det muligt at beskrive forholdet mellem forskellige typer af medier (aviser, radio, tv, Internet etc) i forhold til demografiske og livsstilmæssige parametre og i forhold til spørgsmål, som har at gøre med folks demokratiske og politiske engagement lokalt, nationalt og globalt. I samarbejde med et større analysebureau og på baggrund af et spørgeskema-design udviklet af projektets forskere i fællesskab (Ansvarlige: Jens Hoff, KU og Per Jauert, AU) gennemføres der i efteråret 2003 en landsdækkende, repræsentativ undersøgelse af danskernes mediebrug og demokratiske engagement, som dels vil blive brugt som fælles empiriske reference-ramme for hele projektet, dels vil blive afrapporteret separat.

På baggrund af denne nationale undersøgelse laves der i foråret 2004 en uddybende, kvantitativ og kvalitativ undersøgelse af mediebrug og politisk engagement i Odder kommune. Odder kommune er valgt, dels fordi den i flere år har genereret valgdata som repræsentativ dansk kommune, dels fordi den netop har iværksat et meget ambitiøst digitalt borger-netværk, som vil gøre det muligt at studere specielt de demokratiske, interaktive aspekter af Internet-brug i den slags lokale net. Både den nationale spørgeskema-undersøgelse og især den lokale Odder-undersøgelse supplerer data som i forvejen genereres i projektet fra andre danske lokal-områder: Hals kommune ved Ålborg, Søllerød kommune og Nørrebro-området i København. Tilsammen vil disse lokale områder altså give projektet et ganske bredt og repræsentativt indblik i forskellige geografiske områders mediebrug og demokratiske

profil. Det påregnes, at projektets eksterne samarbejdspartnere, DR, Nellesmann konsulenterne, Århus og IT-Symbion på forskellig måde vil blive inddraget i disse fællesaktiviteter og undersøgelser.

Endnu et gennemgående fælles projekt, som involverer især forskerne i team 4 og 2, men som også gøres tilgængelig for og inddrages af andre teams er Uge 46-projektet. I Uge 46 i 2002 og 2003 foretages der en særlig indsamling og efterfølgende bearbejdning og kodning af et meget bredt medieindhold i den pågældende uge. I et samarbejde mellem MODINET, Institut for Journalistik på SDU, Center for Internetforskning, AU, Institut for Film- og Medievidenskab, KU, Statens Mediearkiv i Århus og Det Kgl. Bibliotek indsamles alle landets aviser, alle danske nyheds- og faktaprogrammer (og enkelte andre program-kategorier) på danske tv-kanaler i tidsrummet 18-24, udvalgte udsendelsestyper på danske radio-stationer og udvalgte danske Internet-sites med henblik på at kunne kortlægge og dokumentere mediernes dagsorden i den pågældende uge. Data-materialet bruges til komparative studier i nyheds- og aktualitetsdækningen primært, men har også andre analytiske potentialer, og materialet gøres så vidt muligt tilgængeligt i digital form for projektets forskere, til brug i de enkelte teams arbejde. Specielt i team 4 indgår desuden et stort historisk materiale, som bygger på uge 46 materiale tilbage i tiden, helt tilbage til 1905. Der er tale om et ganske enestående materiale, som, når det er indsamlet og bearbejdet, vil give et godt aktuelt og historisk billede af hovedtendenser i forholdet mellem medier og demokrati i Danmark, de temaer og dagsordener der har domineret, de måder medierne har bearbejdet virkeligheden på samt forholdet mellem det lokale, det nationale og det transnationale. Uge 46 materialet vil blive afrapporteret løbende og dokumenteret på projektets hjemmeside.

Projektets centrale forskningsmæssige kerne: de fire forskerteams

Projektets forskningsmæssige kerne er naturligvis arbejdet i de 4 forsker-teams, som alle er sammensat meget tværfagligt og tværinstitutionelt.

Team 1: Demokrati, styring og nye offentligheder (ledet af Lektor Jens Hoff, Institut for Statskundskab, KU).

Gruppen omfatter 14 senior- og junior-forskere, og som via de indgående forskeres projekter fokuserer på især fire centrale undertemaer: a) IT-medierede, transnationale offentligheder; b) IT-medierede lokale, demokratiske processer og initiativer; c) Nye typer af fællesskaber og virtuelle fællesskaber, som binder eksperter og almindelige grupper af mennesker sammen (f.eks. behandler-systemer) og d) politik på nationalt niveau, herunder it-politik, i forhold til globaliseringens konsekvenser. Gruppen har holdt 2 workshops med papers og overordnede diskussioner af fælles teori og empiri og har også haft separate mødeseancer på MODINETs, fælles Workshop i marts 2003. Gruppen har desuden været særlig stærkt involveret i den ovenfor omtalte konference og ph.d.workshop om "Democratic Governance og ICT". Gruppens medlemmer har bidraget aktivt til MODINETs serie af Working papers (2 papers), og gruppens medlemmer har i øvrigt publiceret 14 artikler og bidrag til bøger i direkte tilknytning til projektet, ligesom der på nuværende tidspunkt er mange publikationer under udgivelse. Gruppens medlemmer har desuden været særdeles aktive ved nationale og internationale konferencer med relevans for MODINET, hvor de har optrådt med papers.

Team 2: Medier og kulturinstitutioner og den digitale udfordring (Ledet af lektor, dr. phil. Niels Ole Finnemann, Center for Internetforskning, Århus Universitet).

Gruppen omfatter 6 senior og junior-forskere, og de indgående forskeres projekter samler sig alle om de udfordringer, som de nationale medie- og kulturinstitutioner står overfor i kraft af digitaliseringen og de nye mediers fremvækst, dvs. i forhold til disse institutioners digitale strategier i en tid præget af global konkurrence, brug af internet, digital arkivering og informations- og formidlingsstrategier i øvrigt. Centralt står de danske public service institutioners fremtid, men gruppen arbejder også med mere overordnede problemer i overgangen fra et traditionelt kommunikationssamfund til et mere komplekst, digitaliseret og globaliseret netværkssamfund. Gruppen har holdt to team-workshops og har også haft møder separate seancer på MODINETs, fælles Workshop i marts 2003. Der har været fremlagt papers til fælles diskussion i gruppen, foruden de fælles diskussioner af teori, metode og empiri. Gruppen har bidraget aktivt med papers til MODINETs serie af Working papers (1 paper). Gruppens medlemmer har publiceret 3 artikler, som udspringer direkte af deres MODINET-projekt, og der er planlagt flere individuelle udgivelser. Gruppens medlemmer har medvirket med papers eller oplæg ved flere nationale og internationale konferencer. En del af gruppens arbejde og ansvar har i den forløbne periode knyttet sig til høringen ved MODINETs konference i oktober 2003 om ”Public service medier, digitalisering og mediekonvergens”, herunder planlægningen af det europæiske materiale som skal indhentes og fremlægges under høringen.

Team 3: Hverdagen i netværkssamfundet – digital æstetik og politik (Leder, professor dr. phil. Klaus Bruhn Jensen)

Team 3 omfatter 12 senior- og junior forskere. Gruppen fokuserer på hverdagen i netværkssamfundet - ud fra de enkelte mediebrugeres perspektiv og deres anvendelse af digitale diskurser som politiske og kulturelle ressourcer. Omdrejningspunktet for de deltagende projekter er således ‘interfacet’ mellem, på den ene side, nye digitale medieformer og, på den anden side, de større sociale fællesskaber, som både medier og brugere indgår i. Arbejdet har i det første år været koncentreret omkring en afklaring af deltagernes teoretiske traditioner og positioner samt den første oparbejdning af en fælles referenceramme. Dette arbejde er foregået på 2 individuelle workshops og den fælles Workshop i marts 2003, dels ved fremlæggelse og diskussion af de enkelte projekter samt af papers og artikeludkast, dels via fokus på en fælles pulje af begreber: hverdag, værk, fællesskab, computer, virtualitet, intentionalitet og netværk. Herudover har diskussionerne været konkretiseret gennem de første diskussioner af den antologi, som skal være et af gruppens resultater. Endvidere er den praktiske organisering af arbejdet blevet aftalt, herunder brugen af conferencesystem som fælles arkiv. Gruppen har bidraget til MODINETs serie af Working Papers med 2 artikler, og gruppens medlemmer har i øvrigt publiceret 14 artikler eller bidrag til bøger med direkte tilknytning til projektet. Der er desuden en lang række publikationer under udgivelse. Gruppens medlemmer har endvidere deltaget i flere nationale og internationale konferencer med oplæg og papers.

Team 4: Journalistik og meningsproduktion i Netværkssamfundet (Leder: Professor, dr. phil. Anker Brink Lund, Institut for Journalistik, Syddansk Universitet, Odense)

Gruppen tæller 13 senior og junior-forskere. Gruppens fælles tema er: a) Meningsdannelse og offentlighed – herunder forskning i identitet og borgerskab, folkelig deltagelse i demokratisk virksomhed og tendenser til etablering af transnational offentlighed; b) Produktion og brug af journalistik – herunder online-nyhedsformidling fra kilde til slutbruger og fakta-genrer i tv historisk og aktuelt. Gruppen har holdt to møder: en to dages konference i august 2002 med temaet ”Offentlighed og meningsdannelse i netværkssamfundet” med deltagelse af gruppens

egne forskere og en gruppe forskere udefra; og gruppens møde på den fælles marts-workshoppen i 2003. Der har derudover været afholdt undergruppe-møder. Afrapporteringen fra mødet fokuserer på at offentlighedsbegrebet stadig fungerer udmærket som ramme om forståelse af nye netværksformer og meningsdannelse. Men nu åbner ny teknologi og virtuelle organisationsformer for etablering af alternative netværk – delvis uafhængige af de etablerede massemedier. Det sætter spørgsmålstegn ved traditionelle idealer om borgerlig offentlighed som et særligt fællesforum i tid og rum. Forskergruppen konkluderede dog, at de underliggende præmisser om demokratisk deliberation stadig er relevante som ramme for projekter i relation til moderne netværkssamfund. Gruppe 4 vil gerne på tværs af de enkelte projekter trænge dybere ned i denne problematik. Det vil blandt andet ske ved via gruppens meget aktive indsats i det allerede omtalte Uge 46 projekt (jv. Anker Brink Lund: En nyhedsuge i Danmark. Forlaget Ajour, 2000). Gruppen arbejder tæt sammen i tre undergrupper omkring: 1) Journalistik og nyhedsproduktion 2) Faktaformer og nye diskurser på tv 3) Politisk kommunikation og offentlighedens transformation, disse tre grupper vil samtidig skrive de tre dele af den fælles bog som er en del af gruppens slutprodukt. Gruppen har bidraget til MODINETs working Papers (1 artikel) og har allerede publiceret 8 artikler med direkte tilknytning til projektet, og en lang række publikationer er under udgivelse. Gruppen har endvidere bidraget med papers og oplæg til flere nationale og internationale konferencer.

Publikation og formidling

Som det fremgår af den bilagte publikationsliste, har projektet allerede publiceret en ganske omfattende serie working papers og publikationer i normale videnskabelige kanaler (antologier, bøger, tidsskrifter). Projektet er således allerede inden for sit første år godt på vej til at realisere den del af sin publikationsmålsætning, som handler om en stærk forskningsmæssig publikationsvirksomhed, som både afspejler projektets grundforskningsmæssige og strategiske forskningsperspektiver. Under og efter projektet vil disse individuelle eller gruppe-publikationer i relation til projektet og udsendt via de relevante, videnskabelige kanaler nationalt og internationalt udgøre en meget stor publikations-gruppe. Flere af de forskere, som indgår i projektet, arbejder således også, som det fremgår af afrapporteringen, på større værker enkeltvis eller i fællesskab. Men projektet har også i sit første år besluttet, at hver af de fire teams skal udsende en velredigeret, sammenhængende bog på engelsk, som sammenfatter gruppens arbejde og hovedresultater. De enkelte grupper har her i begyndelsen af 2003 indledt en intensiv diskussion af disse bøger, som dog først forventes udgivet i projektets sidste år, eller umiddelbart derefter – for at bøgerne reelt kan afspejle gruppens forskningsresultater. Derudover planlægges en eller to danske bøger, som formidler projektets hovedresultater til den danske offentlighed. Gruppens publikationer vil således falde i følgende grupper: MODINET Working Papers, Videnskabelige publikationer som udspringer af MODINET-projektet, og bøger som sammenfatter gruppens forskningsresultater på engelsk og dansk.

Men projektet arbejder herudover meget bevidst og målrettet med en bredere og løbende formidling af gruppens arbejde til især den danske, men også en international offentlighed. Projektets hjemmeside rummer både en dansk og en engelsk del, og en udadvendt og en intern funktion, og vil i stigende grad blive brugt til aktiv formidling. Et første eksempel på dette vil blive en side om Digitalisering og mediekonvergens, som leder op til konferencen i oktober. Et andet eksempel vil være den nationale medie- og demokratiundersøgelse, Odder-undersøgelsen og Uge-46 materialet og projektet. Sådanne aktive, tematiserede sider vil altså løbende blive etableret, i takt med projektet når til bestemte

knudepunkter og har større rapporter eller resultater at fremlægge. Endelig skal det nævnes, at MODINETs forskere løbende deltager som eksperter i medierne, og at projektet allerede har genereret flere indslag i både de trykte medier, radioen og tv (nogle registreret på MODINETs hjemmeside).